

Yttrande - Remiss av betänkande SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi samt SOU 2023:15 Förnybart i tanken

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har skickat betänkande SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi samt SOU 2023:15 Förnybart i tanken på remiss med sista svarsdatum den 30 augusti 2024. Region Gävleborgs remissvar är ett tjänsteyttrande som görs med grund i det regionala utvecklingsuppdraget, RUS, och tillhörande sektorprogram.

Kommentarer

Region Gävleborg är positiv till utredningens arbete och anser att förslagen ligger väl i linje med inriktningen för länets utvecklingsarbete och de synpunkter vi lyft till utredningen under processen.

Utredningen lyfter genomgående den komplexitet som en utveckling av den biobaserade ekonomin verkar i, och sätter den i det övergripande sammanhanget av omställning till en cirkulär ekonomi och i relation till primärproduktionen som, trots att den inte ingår i uppdraget, är en grundförutsättning för detsamma. Vi uppskattar också att regionernas roll lyfts i utredningen, och att vi getts möjlighet till interaktion under arbetets gång.

I Region Gävleborgs styrdokument för regional utveckling – Regional utvecklingsstrategi (RUS) – lyfts en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi fram som ett målområde för ett hållbart Gävleborg. Skoglig bioekonomi är också ett fokusområde för länets innovationsarbete, grundat i ett starkt och livskraftigt näringsliv kopplat till skogen och dess värdekedjor, samt skogens betydelse för medborgare och samhälle.

Gävleborgs län har en självförsörjningsgrad av livsmedel på 30%. Det finns till störst del små (mikro) livsmedelsföretag och det saknas framförallt odlare och förädlare. Det har dock skapats en samverkansmodell där aktörer från akademi, offentlig och privat sektor samarbetar för att driva utvecklingen framåt, vilket borgar för en ökad innovation och utveckling.

Utredningens stora värde ligger i sammanställningen och analysen av bioekonomins utmaningar och potentialer samt de förslag som pekar på vilka förändringar som krävs för att det ekonomiska systemet ska fortsätta utvecklas i en mer biobaserad riktning, i kontexten att bioekonomin är en bärande del i den cirkulära ekonomin.

Region Gävleborg ser dock inte behovet av en specifik strategi för bioekonomi. Dels utifrån att övriga strategier och program för såväl primärproduktion som cirkulär ekonomi är på plats, dels utifrån att behovet snarare är att samla dessa till

ett bredare strategiskt sammanhang där de tydligt drar utvecklingen framåt tillsammans, och även kan adressera målkonflikter. Utifrån det blir ytterligare en uppdelning mer förvirrande än klargörande. Däremot tjänar alltså utredningens grepp som just ett steg i att sätta detta bredare sammanhang, och bör användas så.

Utredningens syfte och förslag bör därför snarare integreras i kommande strategiskt arbete och framför allt handlingsplaner på nationell respektive regional nivå, så att de stärker omställningen till en cirkulär ekonomi och ett hållbart samhälle med ett hållbart nyttogörande av de biogena resurser som Sverige är rikt på i form av såväl ekosystemtjänster som restflöden.

Utredningen pekar också förtjänstfullt på de regionala skillnader som finns och bör få utrymme genom regional hantering, samt övergripande behov som policyfrågor och långsiktiga spelregler som snarare kräver nationell hantering och gemensam hantering på EU-nivå. I det regionala perspektivet blir också bioekonomins vikt för lands- och glesbygder tydligt, och därmed att kunna bo, leva och verka i hela landet. En stark bioekonomi stärker således resiliensen i samhället genom en ökad, inhemsk försörjningsförmåga.

Region Gävleborg välkomnar även förslaget om försörjningsanalys, och till det utökade stöd för upphandling av samhällskritiska biobaserade lösningar, dock gärna lyft till perspektivet offentliga inköp/konsumtion av cirkulära lösningar.

Region Gävleborg bekräftar behovet av en utvecklad statistik för bioekonomi och den cirkulära ekonomins utveckling, på regional nivå.

Region Gävleborg delar bilden av utmaningar som begränsar bioekonomins utveckling. Här vill vi särskilt lyfta fram Regionernas roll som ansvariga för det regionala utvecklingsuppdraget, där den regionala nivån ofta är väl placerad att hantera utmaningar och målkonflikter mellan nivåer, sektorer och geografier. I genomförande av uppdraget finns återkommande utmaningar kopplat till uppdelningen mellan jord- och skogsbrukspolitiken och regional utvecklingspolitik samt fördelningen av uppdrag till länsstyrelser respektive regionalt utvecklingsansvariga, exempelvis kopplat till energiförsörjning och -planering.

Region Gävleborg vill även trycka på slutsatserna om osäkerhet kring långsiktig konkurrenskraft, där vi håller med om slutsatserna för biobaserade lösningar, men även ser problemet vara än större för lösningar som i hög grad är cirkulära. De utmaningarna behöver hanteras samfällt och genomgripande som att en genomgripande omställning ska ske, i tillräcklig hastighet för att uppnå mål och med långsiktig konkurrenskraft och hållbara samhällen som drivkraft.

Angående bioekonomins bidrag till ett hållbart samhälle, där försörjningsförmåga och krisberedskap är allt viktigare perspektiv, finns många fler ekosystemtjänster än kolinlagring att beakta. Här ryms även kulturella tjänster, av stor vikt för ett resilient samhälle och för Sveriges ”nya basindustri” besöksnäringen. Se

exempelvis Skogsstyrelsens rapport Skogens ekosystemtjänster
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2017/rapport-201713-skogens-ekosystemtjanster---status-och-paverkan.pdf>.

Region Gävleborg stödjer betänkandets båda författningsförslag.

Det tål slutligen att upprepas att en effektiv och välavvägd bioekonomi är en förutsättning för en fungerande cirkulär ekonomi. Även bioekonomins aktörer genomgår ett högt förändringstryck utifrån omställningen till en cirkulär ekonomi, och helheten behöver nå en hög nivå av hållbarhet som tydligt väger in och balanserar ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter. Bara i hanteringen av de komplexa sambanden och målkonflikterna kan en hållbar utveckling nås, på regional, nationell och internationell nivå.

Delbetänkande SOU 2023:15 Förnybart i tanken

Transportsektorn står fortsatt inför mycket stora utmaningar att nå fossilfrihet. Region Gävleborg stödjer det grundläggande perspektivet att det krävs flera strategier där transportenergin är en, för att nå målen, och att behovet är stort av långsiktiga styrmedel som främjar inhemsk produktion av förnybara flytande drivmedel, tillika övrig inhemsk hållbar energiproduktion. Till det ser Region Gävleborg ett systemperspektiv på el- och energifrågorna, oavsett producent och konsument, inklusive huvudutredningens fokus på elproduktion, eleffekt och dess infrastruktur.

Behovet av att lyfta perspektivet till hela energiförsörjningen har också tydliga kopplingar till försörjningstrygghet (sänka sårbarheter för klimatförändringar och oroligheter i omvärlden) och ökad konkurrenskraft (möjligheter för näringsliv genom lägre klimatpåverkan och ökade förädlingsvärden) samt samhället (genom ökad sysselsättning och möjligheten att bo, leva och verka i hela landet).

Katrin Vanhaverbeke
Regional utvecklingsdirektör

Elin Skogens
Strateg bioekonomi